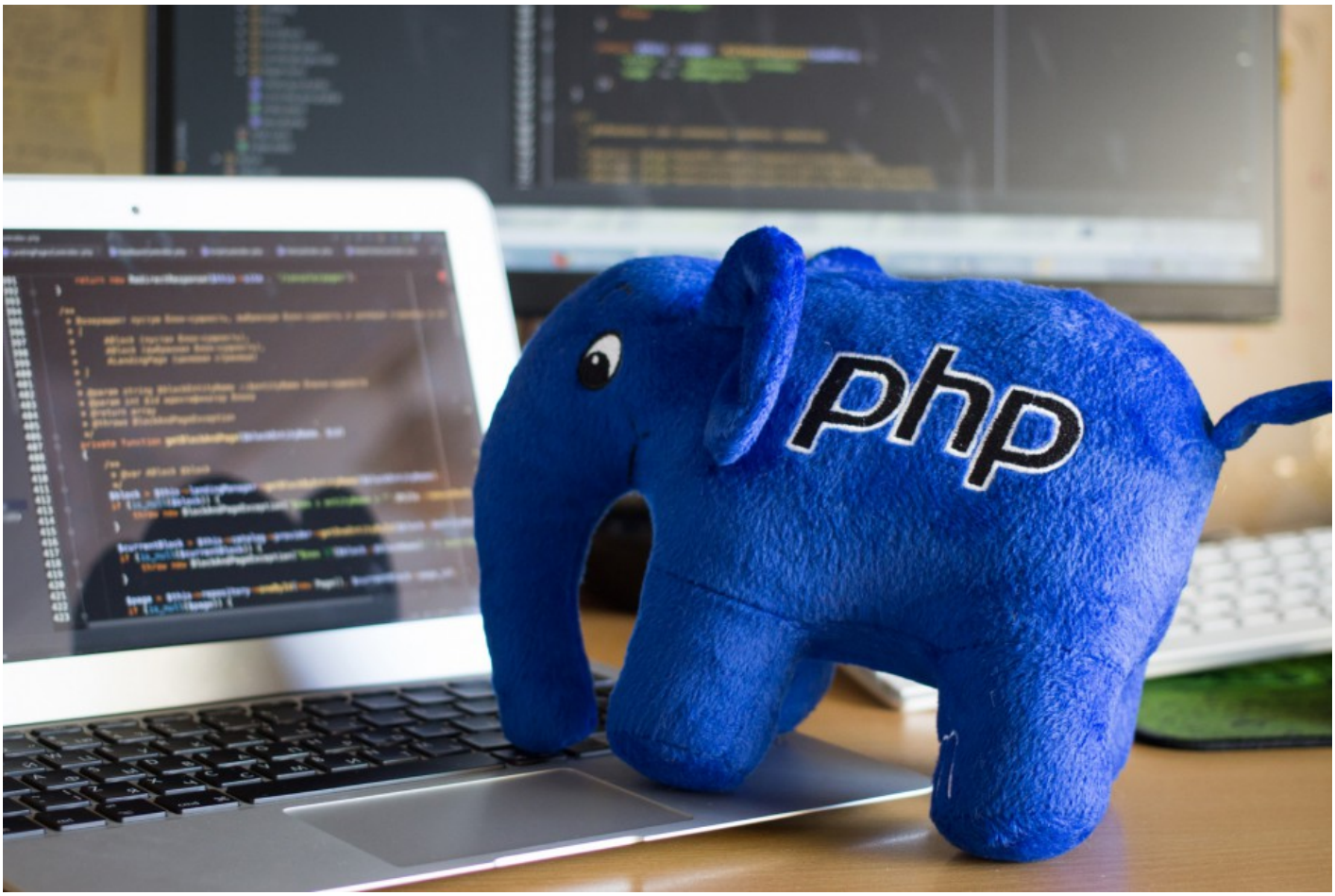
3. PHP KODLAR VA O‘ZGARMASLAR

PHP dasturlari ikki usulda bajarilishi mumkin: Veb-server tomonidan stsenariy ilovasi va konsol dasturi sifatida. Bizning asosiy maqsadimiz Veb ilovalarni dasturlashdan iborat bo‘lgani uchun asosan birinchi usulni ko‘ramiz.

PHP odatda Internet bilan bog‘liq dasturlar yaratish uchun ishlatiladi. Lekin PHP dan komanda satrlar interpretatori, asosan *nix tizimlarda foydalanish mumkin. Oxirgisi CORBA va COM interfeyslar hamda PHP-GTK kengaytmasi yordamida amalga oshirilishi mumkin. Bu xolda quyidagi masalalarni yechish imkoniyati paydo bo‘ladi:

1. Interaktiv komanda qatorlari yordamida ilovalar yaratish;

2. Kross-platformali GUI ilovalarni PHP-GTK bibliotekasi yordamida yaratish;

3. Windows va Linux uchun ba’zi masalalarni avtomatlashtirish

Serverga brouzerning murojjat qilishi yordamida php-stsenariylari bajarilishini ko‘rib chiqamiz. Avval borouzer .php kengaytmali sahifani so‘raydi, so‘ngra Veb-server dasturni PHP server mashinadan o‘tkazadi va natijani html-kod shaklida qaytaradi. Agar standart HTML sahifani olib, kengaytmasini .php ga o‘zgartirilsa va PHP server

mashinadan o‘tkazilsa, foydalanuvchiga o‘zgartirmasdan qaytaradi. Bu faylga PHP komandani qo‘shish uchun, PHP komandalarni maxsus teglar ichiga olish kerak. Bu teglarning 4 xil shakli mavjud bo‘lib, ixtiyoriysidan foydalanish mumkin:

XML qayta ishlash instruktsiyasi:

SGML qayta ishlash instruktsiyasi:

<?

...

?>

HTML stsenariylarini qayta ishlash instruktsiyasi:

ASP uslubidagi instruktsiya:

<%

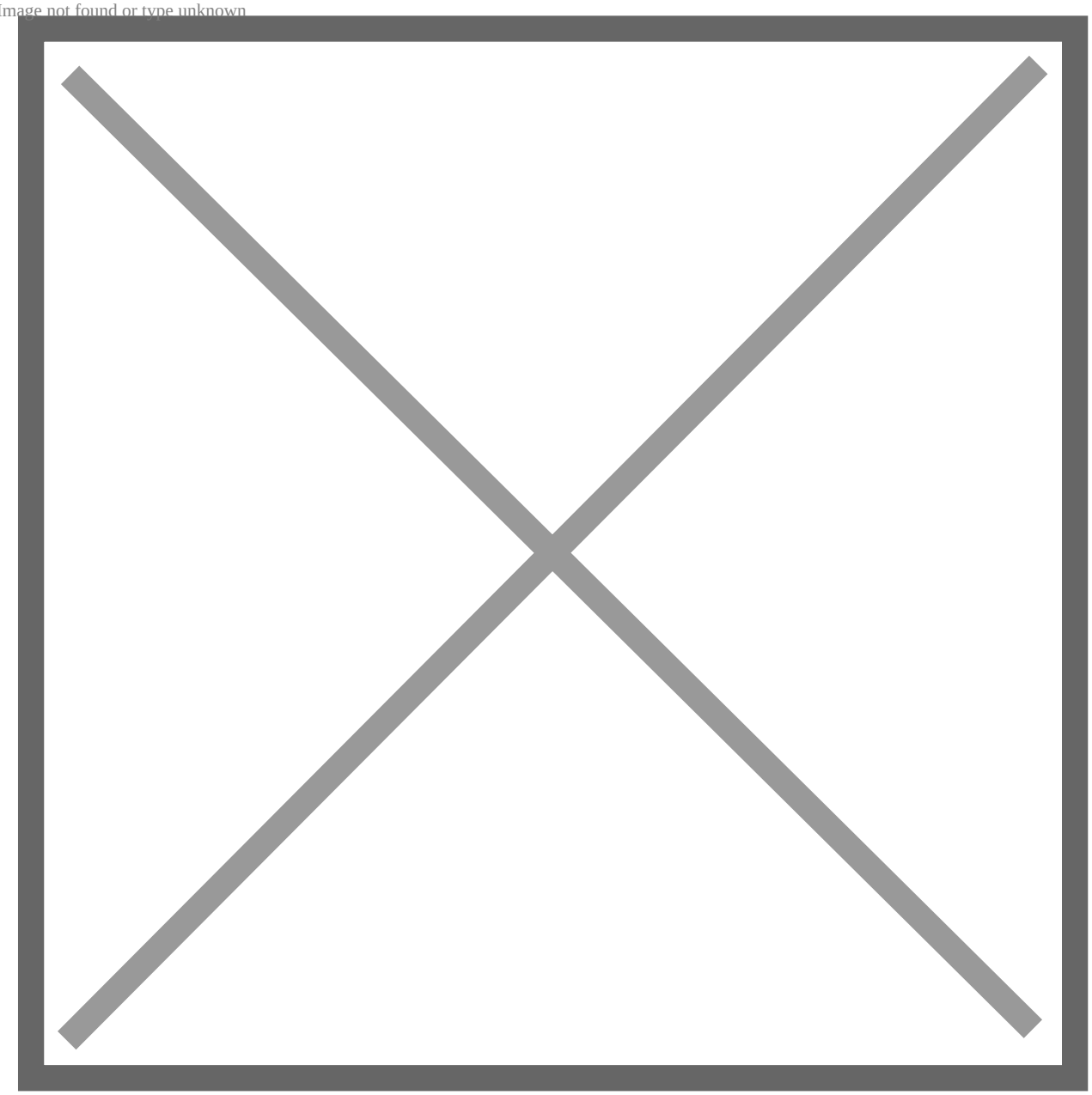
...

%>

Biz XML yoki SGML uslubiga rioya qilamiz.

Xususan biror blok ichida PHPdan chiqish mumkin, faqat keyinchalik yana uning ichiga kirib kodni tugatish sharti bilan, quyidagi konstruktsiyadan foydalanish mumkin:

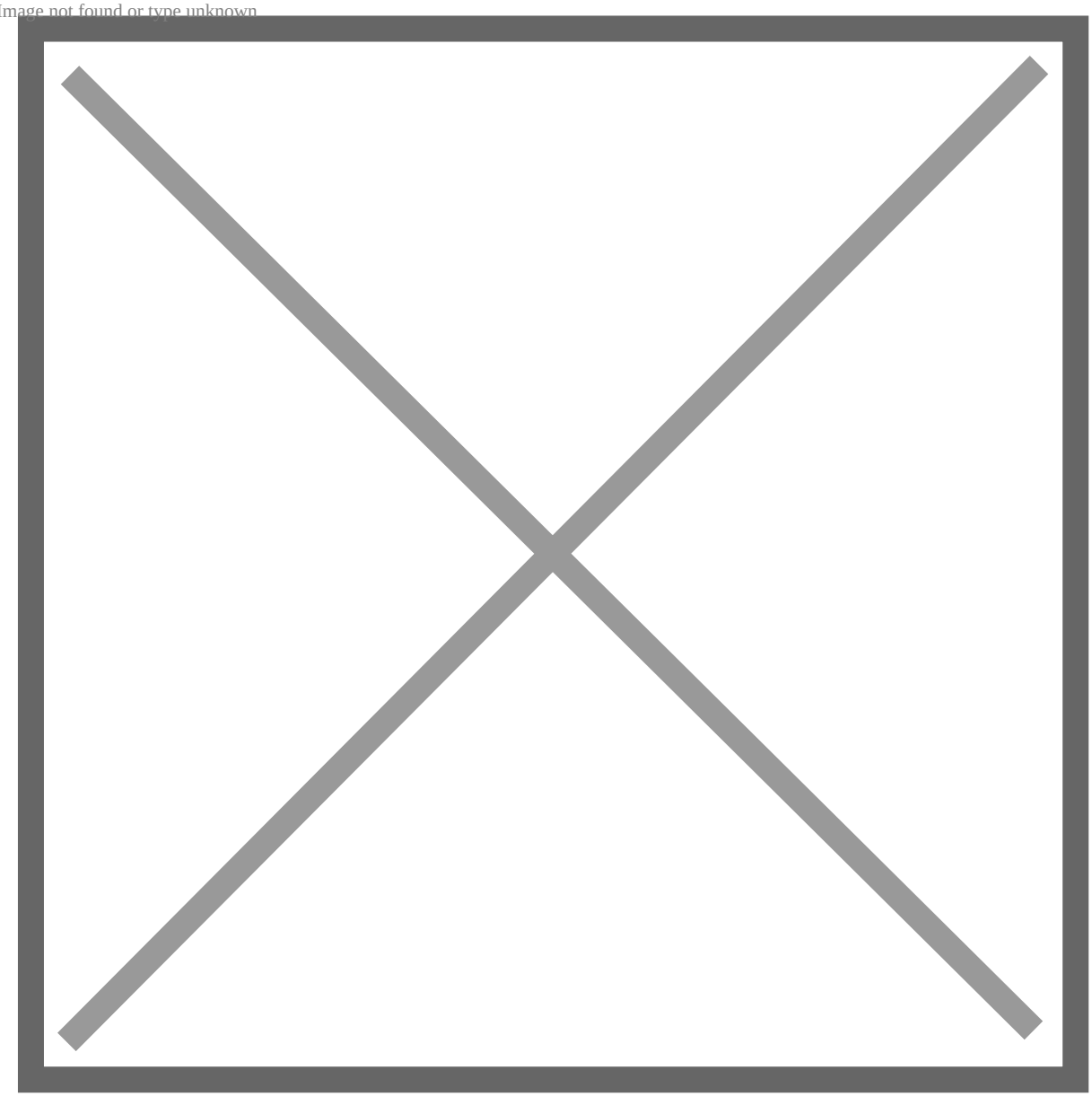
Image not found or type unknown

PHP da echo buyrug‘i Veb – sahifalarda uchraydigan har qanday ma’lumotni (matn, HTML ajratuvchi simvoli, son) chiqarish uchun qo‘llanadi.

PHP tilida izoxlarni joylash uchun bir necha usullar mavjud. Eng soddasi ikkilik slesh (//) dan foydalanish, shundan so‘ng PHP satrlar oxirigacha yozilganlarni o‘tkazib yuboradi. Bundan tashqari (/*…*/) uslubidagi ko‘p qatorli izoxlardan foydalanish mumkin. Bir qatorli izoxlar uchun (#) simvoldan foydalanish qulay.

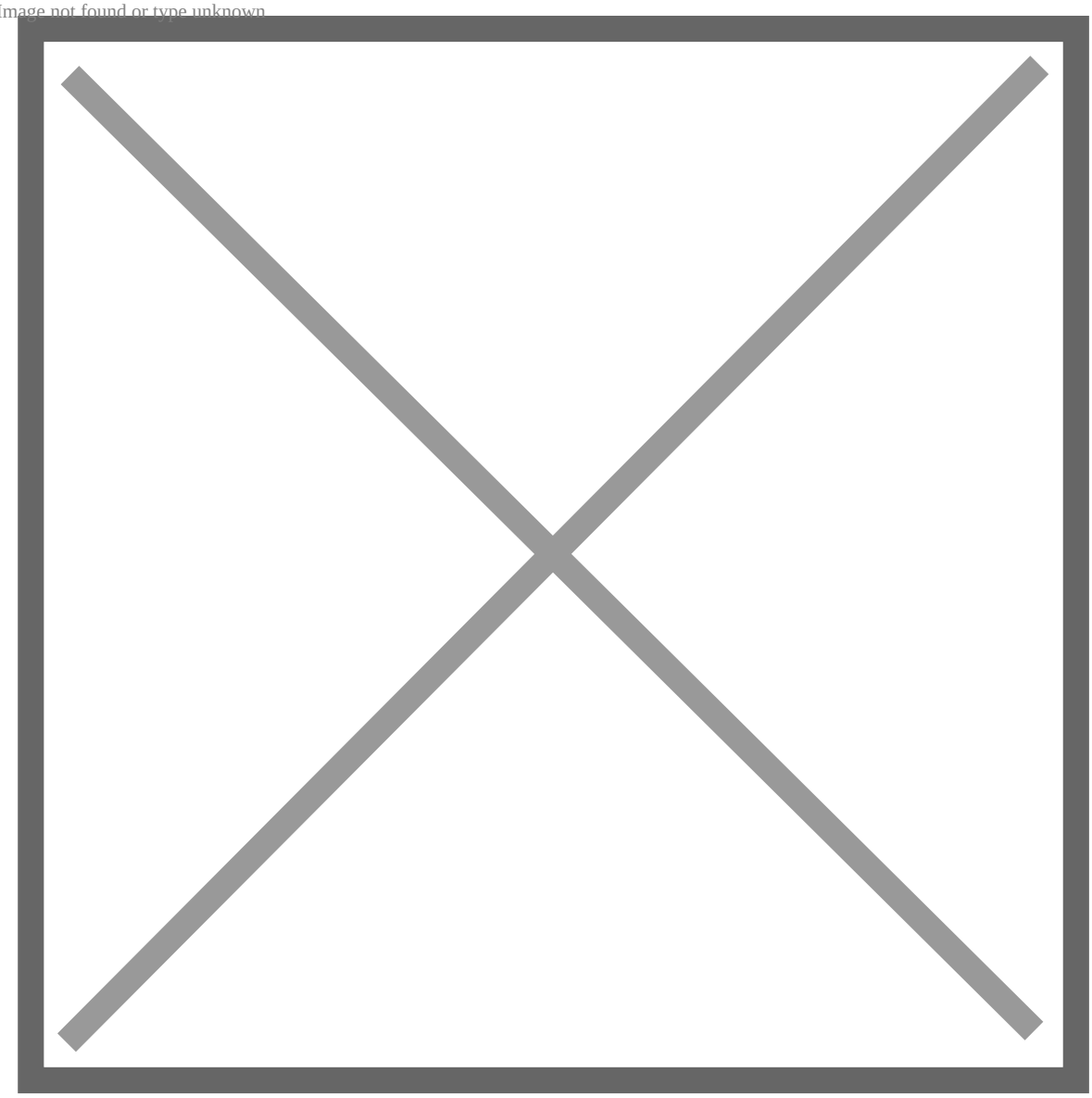
Image not found or type unknown

Shuni yoddan chiqarmaslik lozimki, PHP uslubi izoxlari faqat PHP chegaranishlari orasida ta’sir qiladi. Agar PHP bu izoxlar simvollarini chegaranishlari tashqarisida uchratsa, ularni boshqa matn sifatida, html- sahifaga joylashtiradi.

Masalan. Bu izox orqali HTML kodda ko‘rinadi, brouzerda emas -->

Image not found or type unknown

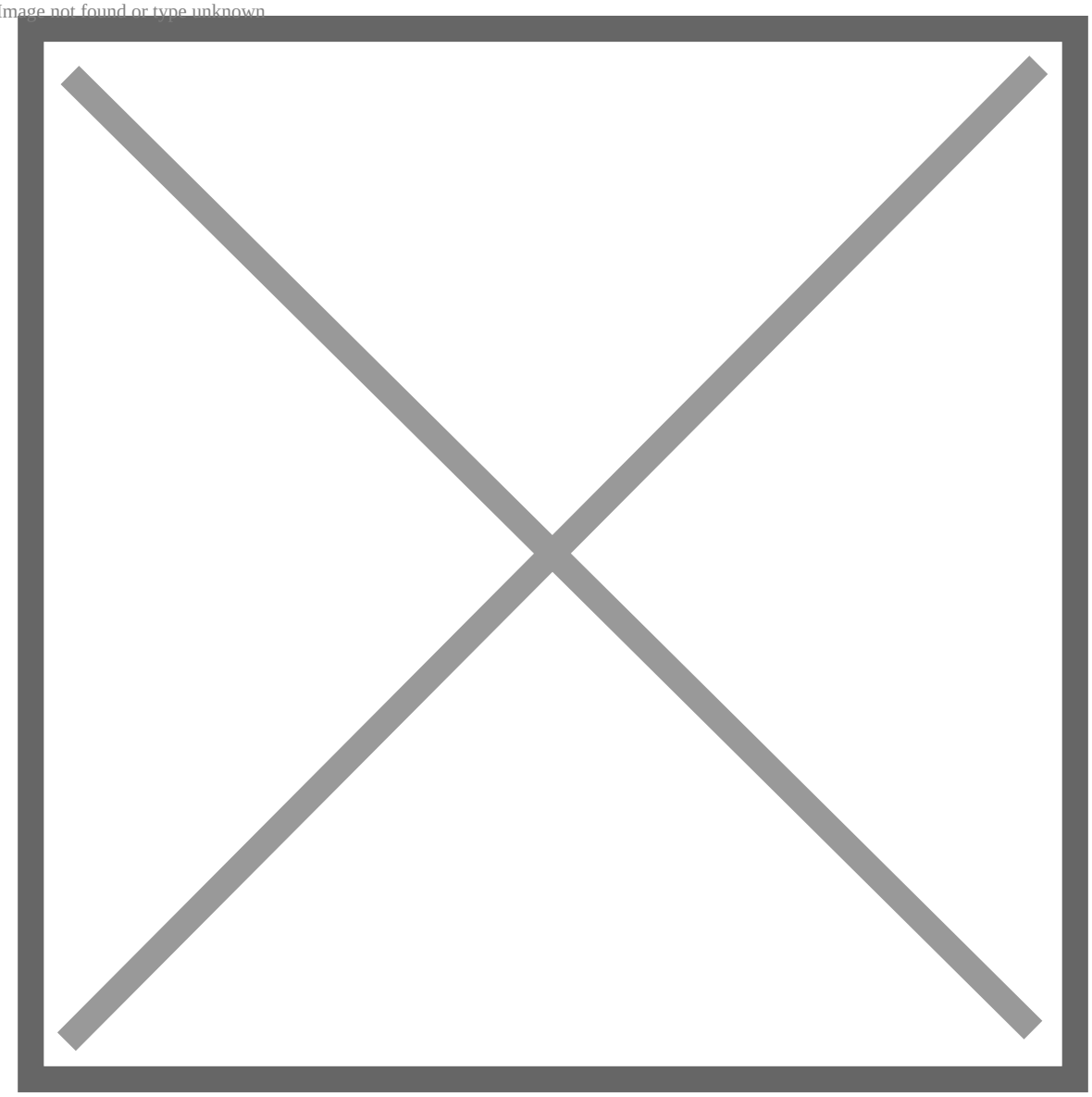
PHP da o‘zgaruvchilarni aniqlash dollar ($) belgisidan boshlanadi. Bu simvoldan ixtiyoriy sondagi harf, raqam va ostiga chiziq chizish, hamda o‘z simvollari kelishi mumkin, lekin birinchi simvol albatta harf bo‘lishi kerak. Shuni esda tutish kerakki, PHPda o‘zgaruvchilarning nomlari kalit so‘zlardan farqli registrga bog‘liqdir.

PHP da o‘zgaruvchilarni ta’riflanganda ularning tipini oshkor ko‘rsatish shart emas va dastur davomida bitta o‘zgaruvchi har xil tiplarga ega bo‘lishi mumkin.

O‘zgaruvchi unga qiymat berilganda initsializatsiya qilinadi va dastur bajarilguncha mavjud bo‘ladi, ya’ni toki so‘rov tugamaguncha veb-sahifa xolida saqlanadi. PHP da o‘zgarmaslar define() funksiyasi yordamida e’lon qilinadi:

define(o‘zgarmas nomi, qiymati). Bu funksiyaning birinchi parametri – o‘zgarmas nomi, ikkinchisi – uning qiymati. O‘zgarmasdan foydalanilganda nomi bo‘yicha ilova qilinadi:

Image not found or type unknown

Odatda o‘zgarmaslar nomlari yuqori registr harflari bilan yoziladi.